

van **GEDWONGEN
OPNAME**

Versie 3 | 2018

tot **NAZORG**

Met steun van de KONING BOUDEVIJNSTICHTING en de NATIONALE LOTERIJ.
Wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke (B.S. 27 juli 1990).

Deze brochure is vooral bedoeld voor personen die opgenomen zijn in een psychiatrisch ziekenhuis. Ze kan ook nuttig zijn voor hulpverleners, familieleden en iedereen die bij een gedwongen opname is betrokken.

Deze brochure kwam tot stand met medewerking van patiënten, familieleden, ombudspersonen, hulpverleners, psychiaters en juristen.

Onze bijzondere dank gaat uit naar de studenten bachelor in de Orthopedagogie van de **Hogeschool Gent**, die de bruikbaarheid van de tekst hebben getoetst bij een aantal belanghebbenden. We danken ook iedereen die suggesties deed voor het verbeteren van de oorspronkelijke versie.

Deze brochure werd gerealiseerd met steun van de **Koning Boudewijnstichting** en de **Nationale Loterij** in het kader van de projectoproep "informatie voor patiënten in ziekenhuizen".

Deze uitgave is verkrijgbaar op onderstaand adres.

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd of openbaar gemaakt op eender welke wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PopovGGZ vzw

Verantwoordelijke uitgever

Vincent Vandenbussche

Overlegplatform Geestelijke Gezondheidszorg

Oost-Vlaanderen vzw

Drongenplein 26, 9031 Gent (Drongen)

Versie 3, 2018

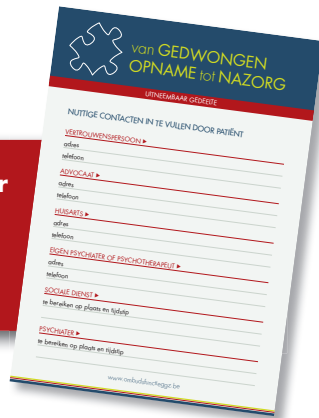
09/216 65 50
popovggz@ombudsfunctieggz.be
www.ombudsfunctieggz.be
www.popovggz.be

Inleiding	4
Waarom ben ik hier?	6
Wat doet de vrederechter?	7
Hoe lang moet ik hier blijven?	10

Uitneembaar gedeelte

- ◆ contacten
- ◆ schema

Hoe moet het nu verder?	14
Wat zijn mijn rechten?	15
Bij wie kan ik met mijn vragen terecht?	18

 In dit soort kadertjes vindt u handige tips.

 WIST U DAT u in dit soort kadertjes uitleg vindt over moeilijke woorden of andere nuttige informatie?

INLEIDING

U bent opgenomen in dit ziekenhuis. Buiten uw eigen wil.
U zit met veel twijfels en tal van **vragen**.

- ◆ Waarom ben ik hier?
- ◆ Wat doet de vrederechter?
- ◆ Hoe lang moet ik hier blijven?
- ◆ Hoe moet het nu verder?
- ◆ Wat zijn mijn rechten?
- ◆ Bij wie kan ik met mijn vragen terecht?

Voor elk van deze vragen is er een hoofdstuk voorzien met uitleg. De hele brochure ineens lezen hoeft niet. U kan zich beperken tot de hoofdstukken die voor u van belang zijn.

Een gedwongen opname is een **ingrijpende gebeurtenis**. U wordt tijdelijk van uw vrijheid beroofd. Over gedwongen opname bestaan nog altijd heel wat misverstanden. Vaak spreekt men nog van **collocatie**, ook al gaat het sinds de vernieuwde **wet van 26 juni 1990** over de **bescherming van de persoon**. Deze wet biedt de patiënt een betere bescherming van zijn rechten. Vroeger kon men door tussenkomst van de burgemeester levenslang gecolloqueerd worden. Nu beslist de vrederechter.

De beschermingsmaatregel is telkens maar voor een **beperkte tijd** geldig. Uzelf of anderen kunnen vragen om op de beslissing terug te komen. Hoe dit precies in zijn werk gaat en wat uw rechten zijn, wordt in deze brochure uitgelegd.

Het is niet de bedoeling u op te sluiten of te straffen. De rechter legt de beschermingsmaatregel op omdat hij het nodig vindt u te **laten verzorgen** in een hiervoor erkend en gespecialiseerd ziekenhuis. Het grote verschil met een gewone opname is dat u er niet zelf voor kiest. Alle andere patiëntenrechten, zoals bepaald in de wet van 22 augustus 2002, blijft u behouden.

Sommige zaken kunnen verschillen naargelang de vrederechter. Is er iets dat u niet herkent of begrijpt, aarzel niet **uitleg te vragen** aan personen of diensten vermeld in het midden van de brochure. Daar is ook plaats voorzien voor informatie over uw **eigen situatie**. Zo kan u uw eigen traject op de voet volgen. Wanneer begon en eindigt mijn opname? Tot wanneer kan ik in beroep gaan? Hoe ziet de nazorg er voor mij uit? Als u dit wenst, kan u deze informatie uit de brochure nemen en apart bewaren.

Op het uitneembaar gedeelte, in het midden van deze brochure, kan u contactgegevens toevoegen van personen of diensten. In het schema kan u de voor u belangrijke datums invullen.

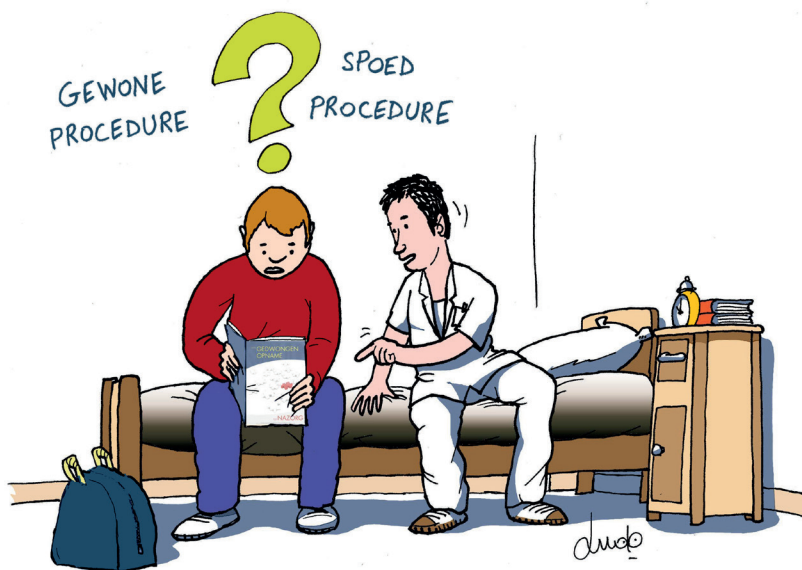
WIST U DAT de brochure Wet "Rechten van de patiënt" over de patiëntenrechten te verkrijgen is op de afdeling of bij de ombudspersoon?

WAAROM BEN IK HIER?

Aan de **vrederechter** of het **parket** werd een **aanvraag** gedaan om u te laten opnemen in een psychiatrisch ziekenhuis. De gedwongen opname moet steeds bevestigd worden door een uitspraak van een vrederechter.

- ◆ Ofwel is de zitting bij de **vrederechter** reeds achter de rug en heeft deze de gedwongen opname bevestigd. Dan bevindt u zich in de observatieperiode. Dit noemt men de **gewone procedure**.
- ◆ Ofwel werd u op vraag van het **parket** naar dit ziekenhuis gebracht en is het wachten op de zitting van de vrederechter. Dit noemt men de **spoedprocedure**.

U bent in dit ziekenhuis opgenomen in het kader van de wet van 26 juni 1990 over de **bescherming van de persoon van de geesteszieke**. Deze wet bepaalt dat een aanvraag tot gedwongen opname niet kan zonder **medisch verslag** van een arts. Hierin bevestigt hij het volgende.

1. Hij heeft bij u een **geestesziekte** vastgesteld.
2. Hij is van oordeel dat u uw gezondheid en veiligheid ernstig in **gevaar** brengt of dat u een ernstige **bedreiging** vormt voor andermans leven of integriteit.
3. Hij ziet voor u **geen** mogelijkheid voor een **andere geschikte behandeling**.

Deze drie bovenstaande voorwaarden moeten samen vervuld zijn.

Het medisch verslag mag niet ouder zijn dan **15 dagen** en moet opgemaakt zijn door een (*huis*)arts of een psychiater die niet werkt in het ziekenhuis waar u nu bent opgenomen. Het is mogelijk dat u hiervoor naar een ander ziekenhuis werd gebracht.

WIST U DAT het parket moet zorgen voor het toepassen van de wet en de bescherming van de maatschappij? Het parket kan beslissen u naar een ziekenhuis te brengen, maar de vrederechter zal uiteindelijk moeten bevestigen of de gedwongen opname al of niet nodig blijft.

Binnen de **10 dagen** volgt een uitspraak en een vonnis door de **vrede rechter**. Meestal heeft de zitting plaats in een lokaal van het ziekenhuis, soms in het vrede gerecht. Minstens tot dan wordt het ziekenhuis geacht u te verzorgen en onder toezicht te houden.

U wordt per **gerechtsbrief** uitgenodigd voor een zitting bij de vrede rechter. Naast plaats, datum en uur van de zitting staat in de brief ook vermeld wie uw pro-Deo**advocaat** is.

U kan deze pro-Deoadvocaat vervangen door een eigen advocaat of een andere pro-Deoadvocaat vragen bij het **Bureau voor Juridische Bijstand**.

WIST U DAT het Bureau voor Juridische Bijstand (*vroeger het pro-Deobureau*) mensen helpt die onvoldoende middelen hebben om een advocaat te betalen?

Het is mogelijk dat de vrede rechter een psychiater als onafhankelijk **expert** aanstelt. Deze brengt u een bezoek om na te gaan in welke mate er sprake is van geestesziekte of een psychiatrisch probleem. Soms zal deze expert op de zitting bij de vrede rechter aanwezig zijn. De vrede rechter zal in ieder geval rekening houden met zijn verslag.

U kan ook een **eigen psychiater** raadplegen. Meent hij dat de gedwongen opname niet nodig is, dan is het wenselijk dat hij zijn visie meedeelt aan de vrede rechter. U kan ook een familielid, vriend of kennis vragen uw **vertrouwenspersoon** te zijn om u te ondersteunen tijdens de zitting. Het ziekenhuis moet het u mogelijk maken deze te contacteren.

U vindt modelformulieren voor het aanstellen van uw vertrouwenspersoon bij de ombudspersoon of op:

- ◆ www.ombudsfunctieggz.be
- ◆ www.patientrights.be

WIST U DAT een vertrouwenspersoon iemand is die u als patiënt kan aanduiden? Deze kan u helpen bij het verloop van de gedwongen opname en eventueel ook bij

- ◆ het verkrijgen van informatie over uw gezondheidstoestand;
- ◆ de inzage van uw patiëntendossier;
- ◆ het neerleggen van een klacht.

- ◆ Bespreek vooraf met uw advocaat wat jullie de vrederechter zullen voorstellen.
- ◆ Laat aan de vrederechter weten wie uw zelfgekozen psychiater en vertrouwenspersoon zijn. Dit kan gewoon per telefoon naar de rechtbank.
- ◆ Wacht de gerechtsbrief niet af om deze contacten te leggen.

Op de zitting onderzoekt de **vrederechter** of de gedwongen opname al dan niet gerechtvaardigd is en stelt hiervoor de nodige vragen. Hij of zij zal in ieder geval een uitspraak doen, ook al wil of kan u niet aanwezig zijn. De **griffier** zorgt ervoor dat alles zorgvuldig wordt genoteerd.

HOE LANG MOET IK HIER BLIJVEN?

WIST U DAT "griffier" gewoon een plechtig woord is voor secretaris in een rechtbank? Deze secretaris maakt verslag van alles wat er op de zitting gezegd wordt.

Op de zitting zal de **psychiater van het ziekenhuis** meestal aanwezig zijn. Soms ook de psychiater die de vrederechter als **expert** aanstelt. Uw **vertrouwenspersoon** en **zelf gekozen psychiater** hebben het recht de zitting bij te wonen. De vrederechter kan ook andere personen uitnodigen voor nuttige informatie. Uw advocaat moet in elk geval aanwezig zijn.

Meestal wordt de beslissing van de rechter nog dezelfde dag aan het ziekenhuis meegedeeld. De schriftelijke bevestiging hiervan, het vonnis, moet u binnen de **drie dagen** bezorgd worden.

- ◆ Beslist de vrederechter dat de aanvraag tot gedwongen opname **niet gerechtvaardigd** is, dan kan u het ziekenhuis verlaten.
- ◆ Beslist de vrederechter dat gedwongen opname nodig is, dan blijft u verder opgenomen tot de **observatieperiode** van maximum **40 dagen** is afgelopen.

Is er tegen de **10de dag** na de aanvraag tot gedwongen opname **geen uitspraak** door de vrederechter, dan bent u vrij het ziekenhuis te verlaten. Breng de afdeling op de hoogte van uw vertrek.

- ◆ Bewaar gerechtsbrieven en vonnis.
- ◆ Bezorg eventueel een kopie aan uw vertrouwenspersoon.

WIST U DAT de vrederechter ook contact kan opnemen met familie en mensen uit uw omgeving? Op die manier tracht de vrederechter een zo correct mogelijk beeld van de situatie te krijgen. Deze personen ontvangen ook een kopie van het vonnis. (wetswijziging van 20 februari 2017, BS 22/3/2017)

WIST U DAT de directeur van het ziekenhuis steeds deze personen moet verwittigen bij elke wijziging tijdens uw gedwongen opname, zoals het verlenen van uitgang, het vroegtijdig beëindigen van de gedwongen opname, ... ? (wetswijziging van 20 februari 2017, BS 22/3/2017)

U kan **binnen de 15 dagen** na ontvangst van het vonnis **in hoger beroep** gaan tegen deze beslissing. Hiervoor schrijft u of uw advocaat een brief naar de voorzitter van de **rechtbank van eerste aanleg**, waarin u uitlegt waarom u niet akkoord gaat met de beslissing van de vrederechter.

Hou er rekening mee dat het een **paar weken** (meestal ongeveer een maand, maximum drie maanden) kan duren vooraleer er een uitspraak in beroep komt. De mogelijkheid bestaat dat de gedwongen opname ondertussen al gestopt is en geen verlenging werd aangevraagd.

Als u in beroep gaat, volgt er een **nieuwe zitting** met drie andere rechters die een nieuwe uitspraak doen. Ook nu kan u een **eigen psychiater** inschakelen voor een medisch verslag en ondersteuning op de zitting. De zitting vindt meestal plaats in een lokaal van het ziekenhuis, soms in het gerechtsgebouw. Ook op deze zitting kan u zich laten bijstaan door uw **eigen advocaat** en **vertrouwenspersoon**. Zonder advocaat kan de zitting niet doorgaan.

Naast het ereloon van de advocaat zijn er mogelijk ook allerlei andere kosten, zoals administratieve, hospitalisatie- en gerechtskosten. Of en hoeveel u moet betalen hangt af van uw inkomen en de uitspraak van de rechter. De kosten van de pro-Deoadvocaat worden meestal vergoed door de overheid. Ook de administratieve en gerechtskosten zal de vrederechter meestal overmaken aan de overheid. Het grootste deel van de kosten van het ziekenhuisverblijf wordt rechtstreeks betaald door het ziekenfonds. Het remgeld betaalt u zelf. Dit hangt af van uw inkomen en gezinssituatie.

- ◆ Vraag uw advocaat vooraf duidelijkheid over het totale kostenplaatje.
- ◆ Vraag uw psychiater vooraf hoeveel verslag en/of ondersteuning zullen kosten. Stuur dit verslag vooraf naar de rechtbank van 1ste aanleg en bewaar een kopie.

Indien de beschermingsmaatregel nog van toepassing is, kan de directeur van het ziekenhuis op verzoek van de psychiater een **verlenging van uw gedwongen opname** vragen aan de vrederechter.

Hij of zij moet dit doen uiterlijk **15 dagen voor het einde** van de observatie. De observatie duurt maximum 40 dagen. Uitzonderlijk spreekt de vrederechter een kortere observatieperiode uit. Een verlenging van de gedwongen opname is enkel mogelijk na een nieuwe zitting bij de vrederechter.

WIST U DAT uw pro deo advocaat niet steeds kosteloos is? Uw advocaat kan uw inkomsten opvragen. Ligt uw inkomen boven een bepaalde grens, dan is het mogelijk dat u zijn tussenkomst een deel of zelfs volledig moet betalen. (wetswijziging van 6 juli 2016, BS 14/7/2016)

- ◆ Beslist de vrederechter dat de aanvraag tot verlenging van de gedwongen opname **niet gerechtvaardigd** is, dan kan u het ziekenhuis verlaten na de 40ste dag.
- ◆ Beslist de vrederechter dat de gedwongen opname nodig blijft, dan wordt deze verlengd. Dit noemt men **verder verblijf**. Meestal stelt de vrederechter een verblijf van 3 tot 6 maanden voor. Het **maximum** is **2 jaar**.

De gedwongen opname kan telkens opnieuw worden verlengd. Telkens is een nieuwe zitting nodig. Deze verloopt telkens op dezelfde manier.

U behoudt dezelfde rechten. U kan een **eigen advocaat**, **psychiater** en **vertrouwenspersoon** inschakelen en tegen de beslissing van de vrederechter **in beroep** gaan binnen de 15 dagen.

HOE MOET HET NU VERDER?

Als in een ander ziekenhuis een meer geschikte behandeling mogelijk is, kan u naar daar worden overgebracht. Een **transfer** kan als de psychiaters van beide ziekenhuizen hierover onderling akkoord zijn of door een beslissing van de vrederechter.

Gaat u niet akkoord met deze transfer dan kan u hiertegen binnen de **8 dagen** per aangetekende brief verzet aantekenen bij de vrederechter. U kan ook zelf een transfer voorstellen aan de psychiater of aan de vrederechter.

Als u van oordeel bent dat de redenen voor gedwongen opname nu niet meer gelden, kan u een **herziening** van de beschermingsmaatregel aanvragen. Dit kan enkel tijdens het verder verblijf. U moet dit laten bevestigen in een verslag van een arts, bij voorkeur een psychiater. De vrederechter beslist of hij al dan niet ingaat op uw vraag tot herziening en een zitting organiseert.

De psychiater kan tijdens het verder verblijf beslissen dat u niet voltijds in het ziekenhuis moet blijven, maar in **nazorg** kan gaan. U moet zich dan wel aan enkele afspraken houden.

De nazorg kan niet langer dan **1 jaar** duren en de termijn van het verder verblijf in geen geval overschrijden. Verwacht wordt dat u regelmatig op consultatie komt bij de psychiater van het ziekenhuis. Als hij of zij hiermee akkoord gaat, kan dit ook bij een andere psychiater. Indien u zich niet aan de afspraken houdt, kan de psychiater van het ziekenhuis u terug laten opnemen, meestal voor een korte periode, tot nazorg opnieuw mogelijk is.

De psychiater kan op elk ogenblik, zowel tijdens observatie, verder verblijf als nazorg, beslissen om de beschermingsmaatregel te **beëindigen**.

U bent gedwongen opgenomen. Toch blijven de **rechten** zoals voorzien in de wet van 22 augustus 2002 over de rechten van de **patiënt** gelden.

Vraag op de afdeling of via de ombudspersoon de **brochure** **Wet "Rechten van de patiënt"** over de rechten van de patiënt.

Naast deze rechten beklemtoont de wet van 26 juni 1990 over de **bescherming** van de **persoon** van de geesteszieke ook een aantal specifieke rechten.

Recht op vrijheid van mening, godsdienstige en filosofische overtuiging

De wet stelt zeer duidelijk: "De onaangepastheid aan de zedelijke, maatschappelijke, religieuze, politieke of andere waarden mag op zichzelf niet als een geesteszieke worden beschouwd."

Recht op bezoek en contacten

U kan bezoek ontvangen van uw advocaat, uw psychiater, uw vertrouwenspersoon en iedereen die u wenst, tenzij er medische redenen zijn waarom het bezoek van een bepaalde persoon niet aangewezen is. De wet stimuleert op deze manier uitdrukkelijk sociale en familiale contacten.

Recht op vrije briefwisseling

Verzoekschriften gericht aan de gerechtelijke of administratieve overheden, of welke briefwisseling ook, mogen niet worden ingehouden, geopend of vernietigd.

Recht op een eigen vertrouwenspersoon en bescherming persoonlijke levenssfeer

In het ziekenhuis is iedereen gebonden door het beroepsgeheim. Het kan echter interessant zijn iemand van uw familie of vrienden te informeren. U beslist wie. Wenst u dat deze persoon u ook ondersteunt tijdens uw gedwongen opname, dan kan u hem of haar aanduiden als **vertrouwenspersoon**. Dit laat u best ook zo snel mogelijk weten aan de vrederechter. U heeft recht op **bescherming** van uw **persoonlijke levenssfeer**. Zonder uw toestemming mag men niemand informeren.

Recht op een eigen advocaat

U heeft altijd recht op een **advocaat**. Ofwel krijgt u er een toegewezen, ofwel kan u zelf een advocaat kiezen. Voor een andere pro-Deoadvocaat kan u terecht bij het Bureau voor Juridische Bijstand. Op eenvoudig verzoek, kan uw advocaat van de psychiater van het ziekenhuis alle **nodige informatie** verkrijgen om na te gaan of aan de voorwaarden tot gedwongen opname al of niet is voldaan.

Recht op een eigen psychiater

U heeft recht op een **eigen psychiater**. Als die vindt dat uw gedwongen opname niet nodig is, kan u vragen een verslag over te maken aan de vrederechter waarin uw psychiater dit bevestigt. Net als uw advocaat, kan deze hiervoor via de psychiater van het ziekenhuis alle **nuttige informatie** krijgen en het **medisch dossier** inkijken. U kan hem of haar ook vragen op de zitting aanwezig te zijn, zodat hij of zij de vrederechter zelf kan overtuigen. Vraag vooraf wat dit zal kosten. Bespreek eventueel met uw advocaat hoe jullie dit best aanpakken.

Recht op een vertegenwoordiger

Als u **minderjarig** bent, wordt uw **vertegenwoordiger** (*ouder, voogd*) geïnformeerd en oefent hij of zij in uw plaats een aantal rechten uit. Het is de bedoeling u hierbij zoveel mogelijk te betrekken. Bij een gedwongen opname van een minderjarige wordt de rol van de vrederechter overgenomen door de **jeugdrecht**.

Ook als u **meerderjarig** bent, kan u een vertegenwoordiger aanduiden voor het geval u zelf geen belangrijke medische beslissingen meer kunt nemen.

Meer uitleg over de vertegenwoordiger vindt u in de brochure Wet "Rechten van de patiënt" over de rechten van de patiënt.

Bewegingsvrijheid

Gedwongen opname wil niet automatisch zeggen dat u dag en nacht in het ziekenhuis moet blijven. Van zodra er voldoende wederzijds vertrouwen is gegroeid, krijgt u snel meer bewegingsvrijheid. U kan de toelating krijgen om, al of niet onder begeleiding, het ziekenhuis te verlaten om bepaalde praktische of administratieve zaken te regelen.

Verlaat u het ziekenhuis zonder toelating of komt u niet zoals afgesproken terug, dan is het ziekenhuis verplicht de politie te contacteren om uw afwezigheid te melden.

BIJ WIE KAN IK MET MIJN VRAGEN TERECHT?

◆ De **psychiater** van het **ziekenhuis**

U kan bij hem of haar terecht met vragen over uw gezondheid, de vermoedelijke evolutie ervan, uw behandeling en medicatie. U kan steeds een voorstel doen voor **vrijwillige behandeling** in dit ziekenhuis, een ander ziekenhuis of een andere dienst. U kan ook vragen om voor u belangrijke documenten of gegevens (bv. naam *vertrouwenspersoon*) toe te voegen aan het patiëntendossier.

◆ Een **hulpverlener** met wie u een goed contact heeft

Hij of zij kan u wegwijs maken in de werking van de afdeling en u helpen bij een aantal praktische zaken. U kan samen uitzoeken hoe het therapeutisch programma het best aansluit bij uw verwachtingen en interesses.

◆ De **sociale dienst**

De sociale dienst kan u begeleiden in uw **contacten** met de buitenwereld. U kan de nodige telefoons doen naar uw advocaat, hulpverleners buiten het ziekenhuis zoals uw huisarts, eigen therapeut of psychiater, maar ook naar uw familie, vrienden of vertrouwenspersoon. U kan er ook terecht als u zich zorgen maakt over financiële kwesties zoals uitkeringen en facturen.

Bij een langdurige opname moeten er misschien ook zaken geregeld worden in verband met **werken** (bv. voor de *arbeidsgeneesheer* en de *werkgever*) en **wonen** zoals post, elektriciteit, gas, water, hobby's en huisdieren. Ook hierbij kan de sociale dienst u verder helpen.

◆ De **ombudspersoon**

Deze moet u alle nuttige informatie bezorgen over uw rechten als patiënt. Als u dat wenst kan hij of zij ook bemiddelen tussen u en de arts of de andere hulpverleners.

◆ De **advocaat**

Voor vragen over het gerecht (*bv. Wat zeggen bij de vrede-rechter? Hoe kan ik in beroep gaan?*) kan u het best uw advocaat raadplegen.

REDACTIE ♦ Patrick Claeys, Kirsten Pauwels & Katrien Vanhauwaert

VORMGEVING ♦ mojoville.be

ILLUSTRATIES ♦ Ludo Goderis

DRUKWERK ♦ Mirto

Meer informatie over de patiëntenrechten
en de ombudsfunctie binnen de geestelijke
gezondheidszorg vindt u op

- ♦ www.patiëntrights.be
- ♦ www.ombudsfunctieggz.be